

การประยุกต์ใช้การวิจัยกรณีศึกษากับการสอนและการคิด สะท้อนเพื่อการพัฒนาทักษะของนิสิตนักศึกษา สำหรับนิสิต ปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา

An Application of Case Study Research with Instruction and Reflective Thinking for Developing Undergraduate Students' Skills for Ph.D. Students, Division of Higher Education

อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการพัฒนานิสิตนักศึกษา ๒) ประยุกต์ใช้การวิจัยกรณีศึกษาประกอบกับการบันทึกอนุทินและการคิดสะท้อน ในกิจกรรมปฏิบัติการจริง เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา กรณีศึกษา คือ ๑) นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๔ คน ๒) นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิตที่เคยศึกษารายวิชานี้ ชั้นปีที่ ๒ – ๕ ชั้นปีละ ๑ คน รวมทั้งสิ้น ๔ คน ๓) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตจากสาขาวิชาอุดมศึกษา ที่เคยศึกษารายวิชานี้ จำนวน ๔ คน ได้แก่ สำเร็จการศึกษากายใน ๓ ปี จำนวน ๒ คน สำเร็จการศึกษามากกว่า ๓ ปี จำนวน ๒ คน

ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้แก่ (๑) การพัฒนานิสิตนักศึกษา เป็นพันธกิจหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการกิจกรรมร่วมกันของบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัย ทั้งระดับอาจารย์ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องสอนนิสิตในหลักสูตร และบุคลากรที่จะต้องปฏิบัติงานในกิจกรรมนอกหลักสูตร (๒) การจัดการเรียนการสอนควรเน้นการวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวางแผนกิจกรรม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ประกอบกับทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษา ๒) การประยุกต์ใช้การวิจัยกรณีศึกษาประกอบกับการบันทึกอนุทินและการคิดสะท้อนในกิจกรรมปฏิบัติการจริง เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา ได้แก่ (๑) คณาจารย์ ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ทั้งในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการและอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนิสิต (๒) การวัดและประเมินผล ควรแสดงวิธีการวัดประเมินผลที่ชัดเจน การประเมินตามสภาพจริง

(๓) นิสิตควรได้รับการพัฒนาด้านสติปัญญา สังคม และอารมณ์ ความมั่นใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสัมพันธ์กับผู้อื่น บุคลิกภาพ ค่านิยมและความเชื่อ

Abstract

This qualitative research aimed to 1) study the current situations, problems, and guidelines to develop instruction of College Student Development of Higher Education course, and 2) apply of case study researches with diary and reflective thinking in activities for developing undergraduate students for Ph.D. students, division of higher education. Case studies comprise of 1) 4 cases of Ph.D. students in Year 1, 2) 4 cases of Ph.D. students doing courseworks in Years 2-5, and 3) 4 cases of Ph.D. graduates two of which completed the study within 3 years, and the other two more than 3 years.

The findings were as follows: 1) Current situations, problems, and guidelines to develop instruction of College Student Development of Higher Education course. (1) Student development is higher education institution mission which is co-mission of all faculty members and staffs. Faculty members are lecturers as pedagogy as well as curriculum and instruction. Staffs are supporters as extra curriculur activities. (2) Curriculum and instruction emphasizes on analysis, shares opinion, and plans to activities in terms of college student development according to the theory of college student development. 2) Applying of case study researches with diary and reflective thinking in activities for developing undergraduate students for Ph.D. students, division of higher education. (1) Lecturers should be involved in college student development as both academic advisors and student activity advisors. (2) Evaluation and assessment should be clear and authentic assessment. (3) Undergraduate students should be developed in terms of intellectual, social and emotional intelligences, self - confidence, problem – solving skills, relationship, personality, and values and beliefs.

คำสำคัญ: การคิดสะท้อน/ อนุทิน /นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาอุดมศึกษา

KEYWORDS: REFIECTIVE THINKING/ DIARY/ PH.D. STUDENTS OF DIVISION OF HIGHER EDUCATION

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

รายวิชาการพัฒนานิสิตนักศึกษา เป็นรายวิชาบังคับสำหรับนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษาภาควิชานโยบาย การจัดการและความ เป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีสาระสำคัญของเนื้อหาวิชา คือ “ทฤษฎี ลักษณะ ธรรมชาติ สถานภาพทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและประเพณีนิสิต นักศึกษา สิทธิและหน้าที่ของนิสิตนักศึกษา อิทธิพล ของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่กระทบต่อ นิสิตนักศึกษา การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบัน อุดมศึกษา ทั้งด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และ จริยธรรม แนวทางในการส่งเสริม ความสำคัญ ของนิสิตนักศึกษาในมิติการบริหารงานวิชาการ หลักสูตรการสอน การบริการนิสิตนักศึกษา” รายวิชานี้มีวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียน การสอน ๔ ประการ ประกอบด้วย ๑) เพื่อให้ ผู้เรียนได้เข้าใจความสำคัญในการศึกษาเรื่อง นิสิตนักศึกษา ๒) เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจหลักและ ทฤษฎีในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ๓) เพื่อให้ ผู้เรียนรู้แนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่ง เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ และ ๔) เพื่อให้ ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ในการปฏิบัติงานที่ เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา

ผู้วิจัยจัดการเรียนการสอนที่มีการผสมผสาน หลากหลายวิธี ได้แก่ วิธีการสอนเน้นเนื้อหาเป็น ฐาน กรณีศึกษา การวิจัยเป็นฐาน การอภิปราย และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และประสบการณ์ ตรงแก่ผู้เรียน หลังจาก que ผู้เรียนได้เรียนรายวิชานี้ สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสอบวัด คุณสมบัติ การพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ และ การทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้กับ

การทำงานในอนาคต แต่จากประสบการณ์ของ ผู้วิจัย พบว่า นิสิตผู้เรียนบางส่วนไม่สามารถระบุ สาระสำคัญในแต่ละทฤษฎีได้อย่างถูกต้อง และไม่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้ ประเด็น ปัญหาเหล่านี้ และความมุ่งมั่นที่จะพัฒนา การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจึง เป็นเหตุผลหลักในการทำวิจัยครั้งนี้

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ได้ผลการวิจัยที่สามารถ นำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน วิชาการพัฒนานิสิตนักศึกษาได้จริง ผู้วิจัยเริ่ม จากการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการ พัฒนาการเรียนการสอนจากกลุ่มนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา ปัจจุบันปีที่ ๒ - ๕ และกลุ่ม บัณฑิตที่เคยเรียนวิชานี้ และอาจารย์ผู้สอน ตัวอย่างปัญหา คือ ปัญหาผู้เรียนบางส่วนไม่ สามารถระบุสาระสำคัญในแต่ละทฤษฎีได้อย่าง ถูกต้องและไม่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ และปัญหาการนำความรู้จากการเรียนวิชานี้ไปใช้ ประโยชน์ ตัวอย่างคำถามสำหรับการศึกษา แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน คือ วิธีการ วัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนควรจะใช้วิธีการใด และแนวทางในการนำข้อมูลป้อน กลับจากผู้เรียนมาพัฒนาการสอนของผู้วิจัยเป็น อย่างไร ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย ให้มี กิจกรรมสำคัญ ๒ กิจกรรม คือ ๑) กิจกรรมการ ศึกษาติดตามสภาพ ปัญหา และแนวทางการ พัฒนาการเรียนการสอนวิชาพัฒนานิสิตนักศึกษา โดยใช้การสัมภาษณ์แบบลึก (in-depth interview) และ ๒) กิจกรรมปฏิบัติการพัฒนานิสิตนักศึกษา เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้การกำกับดูแลของ ผู้สอน จากการวิจัยกรณีศึกษานิสิตนักศึกษาระดับ ปริญญาตรีที่มีปัญหา เพื่อศึกษาลักษณะปัญหา ของนิสิตนักศึกษา ศึกษาสาเหตุ และนำความรู้

ที่ได้เรียนไปใช้ประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และดำเนินการแก้ปัญหา ทั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบให้นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา ได้ใช้การบันทึกอนุทิน เพื่อให้นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา สามารถติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานของตน และใช้การคิดสะท้อน เพื่อให้นิสิตได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันด้วย

ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชา “การพัฒนานิสิตนักศึกษา” ในภาคการศึกษาต่อไป ทั้งในด้านการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน การพัฒนานิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษากับผู้สอน และระหว่างนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา และด้านการนำผลการวิจัยไปเป็นฐานข้อมูลสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

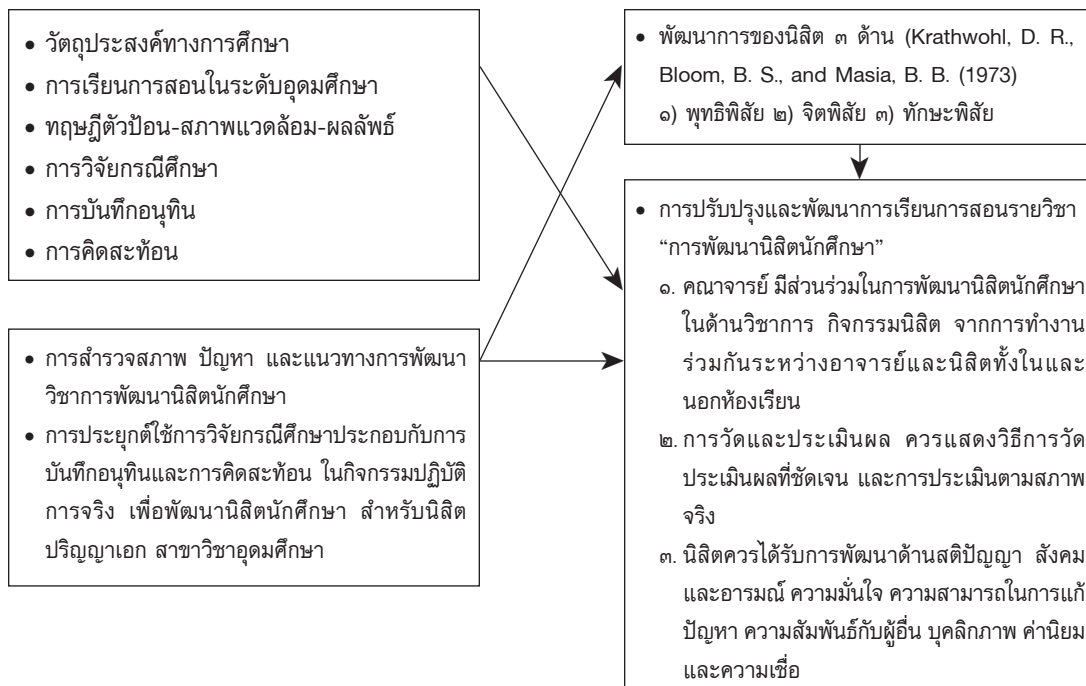
๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการพัฒนานิสิตนักศึกษา

๒. เพื่อประยุกต์ใช้การวิจัยกรณีศึกษา ประกอบกับการบันทึกอนุทินและการคิดสะท้อน ในกิจกรรมปฏิบัติการจริง เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎี แนวคิดและหลักการที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ๑) วัตถุประสงค์ทางการศึกษา ๒) การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ๓) ทฤษฎีตัวป้อน-สภาพแวดล้อม-ผลลัพธ์ (I-E-O Model) ๔) การวิจัยกรณีศึกษา ๕) การบันทึกอนุทิน และ ๖) การคิดสะท้อน สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพที่ ๑ และเนื้อหาสาระต่อไปนี้

การประยุกต์ใช้การวิจัยกรณีศึกษากับการสอนและการคิดสะท้อนเพื่อการพัฒนาทักษะของนิสิตนักศึกษา
สำหรับนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา

แผนภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

กรณีศึกษา

๑. นิสิตระดับดุขฎฐิบัณฑิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๔ คน

๒. นิสิตระดับดุขฎฐิบัณฑิตที่เคยศึกษารายวิชา นั้ ชั้นปีที่ ๒ – ๕ ชั้นปีละ ๑ คน รวมทั้งสิ้น ๔ คน

๓. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ที่เคยศึกษารายวิชา นั้ จำนวน ๔ คน ได้แก่

๓.๑ สำเร็จการศึกษาภายใน ๓ ปี จำนวน ๒ คน

๓.๒ สำเร็จการศึกษามากกว่า ๓ ปี จำนวน ๒ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สำหรับนิสิตระดับดุขฎฐิบัณฑิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๔ คน

๒. อนุทินการเรียนรู้สำหรับนิสิตระดับดุขฎฐิบัณฑิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๔ คน

๓. แบบสัมภาษณ์ นิสิตระดับดุขฎฐิบัณฑิตที่เคยศึกษารายวิชา นั้ ชั้นปีที่ ๒ – ๕ และบัณฑิตที่ สำเร็จการศึกษาระดับดุขฎฐิบัณฑิตจากสาขาวิชา อุดมศึกษา ภายใน ๓ ปีและมากกว่า ๓ ปี

๔. กรณีศึกษาที่นิสิตระดับดุขฎฐิบัณฑิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๔ คน พัฒนาเป็นรายงานภาคินพนธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อทดสอบนิสิตระดับดุขฎิบัณฑิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๔ คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๒. อนุทินการเรียนรู้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนิสิตระดับดุขฎิบัณฑิตชั้นปีที่ ๑ หลังจากการเรียนการสอน รวม ๑๑ ครั้ง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๓. แบบสัมภาษณ์ นิสิตระดับดุขฎิบัณฑิตที่เคยศึกษารายวิชานี้ ชั้นปีที่ ๒ – ๕ และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับดุขฎิบัณฑิตจากสาขาวิชาอุดมศึกษา ภายใน ๓ ปี และมากกว่า ๓ ปี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการพัฒนานิสิตนักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๔. กรณีศึกษาที่นิสิตระดับดุขฎิบัณฑิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๔ คน พัฒนาเป็นรายงานภาคินพนธ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการพัฒนานิสิตนักศึกษา

๑) กรณีศึกษา คือ นิสิตระดับดุขฎิบัณฑิตที่เคยศึกษารายวิชา ๒๗๔๙๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ ๒ – ๕ ชั้นปีละ ๑ คน รวมทั้งสิ้น ๔ คน และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับดุขฎิ

บัณฑิตจากสาขาวิชาอุดมศึกษา ที่เคยศึกษารายวิชานี้ จำนวน ๔ คน โดยการสัมภาษณ์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับดุขฎิบัณฑิตจากสาขาวิชาอุดมศึกษาภายใน ๓ ปี จำนวน ๒ คน และสัมภาษณ์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามากกว่า ๓ ปี จำนวน ๒ คน

ประเด็นการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

ประเด็นที่ ๑ ท่านเห็นความสำคัญของการพัฒนานิสิตระดับปริญญาตรีหรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่ ๒ ท่านคิดว่านิสิตระดับปริญญาตรี ควรได้รับการพัฒนาในด้านใดบ้าง คณาจารย์และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา และองค์กรภายนอกควรมีส่วนร่วมในการพัฒนานิสิตเหล่านี้อย่างไร

ประเด็นที่ ๓ รายวิชา ๒๗๔๙๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา นี้มีวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ๔ ประการ ได้แก่ ๑) เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจความสำคัญในการศึกษาเรื่องนิสิตนักศึกษา ๒) เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจหลักและทฤษฎีในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ๓) เพื่อให้ผู้เรียนรู้แนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ และ ๔) เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา

ประเด็นที่ ๓.๑ ท่านได้เรียนรู้เนื้อหาสาระครบถ้วน หรือขาดตกบกพร่องในด้านใด ควรปรับปรุงด้านเนื้อหาสาระอย่างไร

ประเด็นที่ ๓.๒ วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียน เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้และความต้องการของผู้เรียนมากน้อยเพียงไร ควรปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนอย่างไร

ประเด็นที่ ๓.๓ ท่านได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนครบถ้วนหรือไม่ ถ้ายังไม่ครบ ขาดเรื่องใด และควรปรับปรุงอย่างไร

ประเด็นที่ ๓.๔ หลังจากเรียนแล้ว ท่านนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง เกิดประโยชน์อย่างไร กรณีที่ไม่มีการนำความรู้ไปใช้ โปรดระบุเหตุผล

ประเด็นที่ ๔ ท่านคิดว่าในภาพรวมการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ๒๗๔๙๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ที่ท่านได้เคยเรียนรู้ มีจุดเด่นและจุดอ่อนอย่างไรบ้าง

ประเด็นที่ ๕ ในอนาคต ซึ่งจะมีการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน ตามกระบวนการประกันคุณภาพ หากท่านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงรายวิชานี้ ท่านจะให้ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

๒) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ นิสิตระดับดุขุฎิบัณฑิตที่เคยศึกษารายวิชานี้ ชั้นปีที่ ๒ – ๕ และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับดุขุฎิบัณฑิตจากสาขาวิชาอุดมศึกษา ภายใน ๓ ปีและมากกว่า ๓ ปี

๓) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ตามแนวทางของ สุกงศ์ จันทวานิช (๒๕๕๐: ๑๑๒ - ๑๑๔) โดยเริ่มจากการวิเคราะห์กลุ่มคำ แล้วหาความสัมพันธ์ เพื่อสรุปเป็นคำหลัก เช่น

๓.๑) กลุ่มคำ ประกอบด้วย คณาจารย์ บุคลากร สถาบันอุดมศึกษา องค์กรภายนอก

๓.๒) ความสัมพันธ์คือ การมีส่วนร่วม

๓.๓) คำหลักคือ การพัฒนานิสิตนักศึกษา

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำกลุ่มคำ ความสัมพันธ์ คำหลัก มาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยประโยคสรุปคือ คณาจารย์ บุคลากร สถาบันอุดมศึกษา องค์กรภายนอก มีส่วนร่วมในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ขั้นตอนที่ ๒ การประยุกต์ใช้การวิจัยกรณีศึกษา ประกอบกับการบันทึกอนุทินและการคิดสะท้อน ในกิจกรรมปฏิบัติการจริง เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชา อุดมศึกษา

๑) กรณีศึกษา คือ นิสิตระดับดุขุฎิบัณฑิต ชั้นปีที่ ๑ ที่กำลังเรียนรายวิชา ๒๗๔๙๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา จำนวน ๔ คน

๒) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

๒.๑) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อทดสอบนิสิตระดับดุขุฎิบัณฑิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๔ คน โดยแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนเป็นแบบอัตนัยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่มีเนื้อหาที่แตกต่างกันเพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดและแสดงความคิดเห็น

๒.๒) อนุทินการเรียนรู้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนิสิตระดับดุขุฎิบัณฑิตชั้นปีที่ ๑ หลังการเรียนการสอน รวม ๑๑ ครั้ง โดยอนุทินการเรียนรู้ ประกอบด้วย ๕ ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ ๑ ความคิดเห็นตามหัวข้อที่ระบุไว้ ประเด็นที่ ๒ การเปรียบเทียบความคิดเห็นกับเพื่อน ประเด็นที่ ๓ การประเมินตนเองเกี่ยวกับการเรียนรู้ ประเด็นที่ ๔ สารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและต้องการเสนอไว้ และประเด็นที่ ๕ ความคิดเห็นของผู้สอน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์อนุทินการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาเอก ๔ คน เป็นรายสัปดาห์ รวม ๑๑

สัปดาห์ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากนั้นสรุปสาระสำคัญออกเป็น ๒ ประการ ได้แก่ ประการที่ ๑ การนำองค์ความรู้จากผลการวิจัยไปพัฒนารายวิชา ๒๗๔๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา และประการที่ ๒ การนำองค์ความรู้จากผลการวิจัยไปพัฒนารายวิชาอื่น

๒.๓) กรณีศึกษาที่นิสิตระดับดุขุฎิบัณฑิต ชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๔ คน พัฒนาเป็นรายงานภาคินพนธ์คนละ ๑ เรื่อง รวมจำนวน ๔ เรื่อง โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับการเรียนการสอนอย่างน้อยในสัปดาห์ใดสัปดาห์หนึ่งจาก ๑๑ สัปดาห์

๓) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ตามแนวทางของ สุกวงค์ จันทวานิช (๒๕๕๑: ๑๑๒ - ๑๑๔) โดยเริ่มจากการวิเคราะห์กลุ่มคำ แล้วหาความสัมพันธ์เพื่อสรุปเป็นคำหลัก เช่น

๓.๑) กลุ่มคำ ประกอบด้วย การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนดีมีคุณธรรม การดำเนินงานของสำนักงานกิจการนิสิตหรือชมรมนิสิตนักศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การใช้สิ่งแวดล้อมที่บ้านและที่มหาวิทยาลัยในการจัดการเรียนรู้

๓.๒) ความสัมพันธ์คือ เป็นหน้าที่ของ

๓.๓) คำหลักคือ ผู้สอน

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำกลุ่มคำ ความสัมพันธ์ คำหลัก มาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยโดยประโยคสรุปคือ การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนดีมีคุณธรรม การดำเนินงานของสำนักงานกิจการนิสิตหรือชมรมนิสิตนักศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การใช้สิ่งแวดล้อมที่บ้านและที่มหาวิทยาลัยในการจัดการเรียนรู้ เป็นหน้าที่ของผู้สอน

ผลการวิจัย

๑. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการพัฒนานิสิตนักศึกษา

๑.๑ ความคิดเห็นของนิสิตปริญญาเอก และศิษย์เก่าเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนานิสิตระดับปริญญาตรี

นิสิตปริญญาเอกที่เคยศึกษารายวิชา ๒๗๔๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ ๒ – ๕ ชั้นปีละ ๑ คน รวมทั้งสิ้น ๔ คน และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับดุขุฎิบัณฑิตจากสาขาวิชาอุดมศึกษา ที่เคยศึกษารายวิชานี้ จำนวน ๔ คน โดยการสัมภาษณ์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษากภายใน ๓ ปี จำนวน ๒ คน และสัมภาษณ์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามากกว่า ๓ ปี จำนวน ๒ คน สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนานิสิตระดับปริญญาตรีดังนี้คือ สภาพปัจจุบันพบว่า การพัฒนานิสิตจะช่วยให้เราสามารถพัฒนาตนเอง เพื่อการมีชีวิตที่ดี งดงาม มีความสุข มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ นิสิตระดับปริญญาตรีอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงเวลาที่ควรได้รับการสร้างจิตสำนึกในการเรียนรู้ นิสิตจำเป็นต้องมีทักษะต่างๆ ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ปรับตัว ก้าวทันโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ควรได้รับการเสริมจุดแข็งและพัฒนาจุดด้อยของนิสิตให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ

๑.๒ ความคิดเห็นของนิสิตปริญญาเอก และศิษย์เก่าเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตระดับปริญญาตรี รวมทั้งการที่คณาจารย์และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการพัฒนานิสิตระดับปริญญาตรี

นิสิตปริญญาเอกที่เคยศึกษารายวิชา ๒๗๔๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ ๒ – ๕ ชั้นปีละ ๑ คน รวมทั้งสิ้น ๔ คน และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตจากสาขาวิชา อุดมศึกษา ที่เคยศึกษารายวิชานี้ จำนวน ๔ คน โดยการสัมภาษณ์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาภายใน ๓ ปี จำนวน ๒ คน และสัมภาษณ์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามากกว่า ๓ ปี จำนวน ๒ คน สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนานิสิตระดับปริญญาตรีดังนี้คือ

๑) แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี ควรได้รับการพัฒนานิสิต ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ

๒) แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า คณาจารย์และบุคลากร ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนานิสิต ทั้งทางตรงและทางอ้อม

๓) แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า สถาบันอุดมศึกษา ควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

๔) แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า องค์กรภายนอกควรมีส่วนร่วมในการพัฒนานิสิต องค์กรภายนอก ควรรับรู้ ตระหนัก และมีส่วนร่วมในการพัฒนานิสิตนักศึกษา โดยการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร (CSR หรือ Corporate Social Responsibility) การสนับสนุนงบประมาณ สถานที่ และการให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ

๑.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายวิชา ๒๗๔๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา

สภาพปัจจุบัน พบว่า วิธีการเรียนการสอน มีความครบถ้วน เหมาะสมกับพื้นฐานความ

รู้และความต้องการของผู้เรียนมาก วิธีการเรียนการสอนให้นิสิตทำวิจัย โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตระดับปริญญาตรีโดยตรงเป็นเรื่องที่ดี เป็นการรู้ปัญหาของนิสิตระดับปริญญาตรี ได้รับความรู้และประสบการณ์จากคณาจารย์และเพื่อนๆ ทำให้ได้เห็นมุมมองที่หลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การมอบหมายงานให้วิเคราะห์ข่าวและกรณีศึกษาเป็นสิ่งที่ดีมาก ทำให้นิสิตตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านข่าวสาร และการติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม รู้จักวิเคราะห์เชื่อมโยงประเด็นการพัฒนานิสิตเพิ่มขึ้น ภาคนิพนธ์ เป็นงานที่ดีมากอีกชิ้นหนึ่ง อาจารย์ไม่ได้กำหนดรูปแบบการจัดทำภาคนิพนธ์ นับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ทำให้นิสิตมีโอกาสรสร้างสรรคผลงานได้อย่างอิสระ

๑.๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ๒๗๔๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ในประเด็นเกี่ยวกับจุดเด่นและจุดอ่อน

๑) จุดเด่น การพัฒนานิสิตนักศึกษา เป็นพันธกิจหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจร่วมกันของบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัย ทั้งระดับอาจารย์ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องสอนนิสิตในหลักสูตร และบุคลากรที่จะต้องปฏิบัติงานในกิจกรรมนอกหลักสูตร ดังนั้นวิชานี้จึงต้องเป็นรายวิชาบังคับที่จะต้องเรียน ทำให้เห็นความสำคัญและทราบหลักในการพัฒนานิสิตนักศึกษา การได้รู้แก่นของศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษา เช่น แนวคิดของ ชิคเคอริงและไรเซอร์ (Chickering, A.W., and Reisser, L., 1993) ที่ถือเป็นแม่แบบอันสำคัญ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานของสถาบัน

๒) จุดอ่อน ผู้เรียนที่ไม่ได้สัมผัสงานด้านนี้โดยตรง อาจจะนึกภาพแนวทางการพัฒนานิสิต นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนไม่สมควรเพิ่มการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การนำทฤษฎีพัฒนานิสิตไปใช้ ในตัวเนื้อหาจะครอบคลุมเรื่องของการพัฒนานิสิต ส่วนการปฏิบัติจะมีน้อย นิสิตไม่ทราบว่าจะใช้เครื่องมืออะไรในการประเมินชิ้นงาน เช่น แบบประเมินผลการวิเคราะห์กรณีศึกษา การวิเคราะห์ข่าว เป็นต้น

๑.๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน ตามกระบวนการประกันคุณภาพในอนาคต กรณีที่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงรายวิชา ๒๗๔๙๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา

๑) ควรมีการศึกษาดูงาน การดำเนินงานพัฒนานิสิตในสถาบันการศึกษาของรัฐ และเอกชน แล้วนำมาวิเคราะห์ความแตกต่าง รวมถึงความพร้อมในการดำเนินงานแต่ละแห่ง

๒) การจัดการเรียนการสอน ควรมอบหมายงานให้นิสิตได้มีการสำรวจข้อมูลจากอาจารย์ในคณะต่างๆ มหาวิทยาลัยต่างๆ ในมุมมองของคณาจารย์ระดับต่างๆ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และนิสิตนักศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน จุดเด่น จุดอ่อน ความต้องการและแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวางแผนกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา โดยการใช้ทฤษฎีการพัฒนานิสิตรองรับ

๒. ผลการประยุกต์ใช้การวิจัยกรณีศึกษา ประกอบกับการบันทึกอนุทินและการคิดสะท้อน ในกิจกรรมปฏิบัติการจริง เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชา

อุดมศึกษา

๒.๑ การทดสอบก่อนเรียน พบว่าคุณลักษณะบัณฑิต เช่น การเป็นผู้มีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา การเคารพสิทธิของเพื่อนบ้าน และเพื่อนร่วมงาน เพื่อนนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ การคิดแบบประชาธิปไตย การร่วมกันรับผิดชอบสังคม การคิดและมีวิจารณญาณ แบบวิทยาศาสตร์ การคำนึงถึงสังคมและส่วนรวม ในเรื่องการเป็นพลเมืองของโลก สนใจต่อความเป็นไปของโลกและสภาพแวดล้อมของโลกและสิทธิของความเป็นชาวโลก เน้นการพัฒนานิสิตในด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ โดยการนำหลักพระพุทธศาสนามาปรับใช้ในหลักสูตร การพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นสากล และควรคำนึงถึงการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการใน ๓ เรื่อง ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ต้องกว้าง ทักษะ (Skills) ต้องลึก และทัศนคติ (Attitude) การปลูกฝัง เสริมสร้างค่านิยม (Value) ที่เหมาะสมให้กับนิสิตนักศึกษา ซึ่งผลการทดสอบก่อนเรียนนี้จะป็นข้อมูลจากนิสิตปริญญาเอกที่มีต่อนิสิตปริญญาตรีในด้านต่างๆ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาสาระของรายวิชา ๒๗๔๙๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อนำไปสอนนิสิตปริญญาเอก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการพัฒนานิสิตปริญญาตรีต่อไป

๒.๒ การทดสอบหลังเรียน พบว่าคุณสมบัติของเยาวชนในปัจจุบัน เป็นผลโดยตรงมาจากการปลูกฝังทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีศีลธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญ การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้เป็นหน้าที่ของผู้สอน โดยมีแนวทาง ได้แก่ การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนดี มีคุณธรรม สามารถกระทำ

ได้โดยการจัดกิจกรรมประเภทจิตอาสา ด้วยการดำเนินงานของสำนักงานกิจการนิสิตหรือชมรมนิสิตนักศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีลักษณะเป็นชุมชนการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยทั้งผู้ปกครองและผู้สอน ใช้สิ่งแวดล้อมที่บ้านและที่มหาวิทยาลัยในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผลการทดสอบหลังเรียนนี้จะเป็นองค์ความรู้ของนิสิตปริญญาเอก ภายหลังจากเรียนรายวิชา ๒๗๔๙๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการพัฒนานิสิตปริญญาตรีต่อไป

๒.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากอนุทินการเรียนรู้ สามารถสรุปสาระสำคัญ ออกเป็น ๒ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ การนำองค์ความรู้จากผลการวิจัยไปพัฒนารายวิชา ๒๗๔๙๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ประกอบด้วย

๑) จากผลการวิเคราะห์อนุทินการเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายของนิสิตนักศึกษา ลักษณะธรรมชาติและสภาพของนิสิตนักศึกษา พบว่า ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมในหมู่นิสิต ควรให้ความสำคัญกับ Research-based Learning โดยเน้นการพัฒนาทั้ง IQ และ EQ ควรผสมผสานระหว่างการคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์

๒) จากผลการวิเคราะห์อนุทินการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของนิสิตนักศึกษา พบว่า ควรจัดการเรียนการสอนให้นิสิตระดับปริญญาเอกมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของแต่ละประเทศ การที่อาจารย์มีหน้าที่ในการบริการให้นิสิตนักศึกษาได้รับสิทธิที่เขาควรจะได้

อย่างเต็มที่และต้องมีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

๓) จากผลการวิเคราะห์อนุทินการเรียนรู้เกี่ยวกับอิทธิพลของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่กระทบต่อนิสิตนักศึกษา พบว่า อิทธิพลของครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุดในการพัฒนานิสิตนักศึกษา การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาความเป็นจิตอาสา การสนับสนุนการทำกิจกรรม เนื่องจากการเป็นสร้างภูมิคุ้มกันในตัวนิสิตนักศึกษาให้มีความเข้มแข็งต่ออิทธิพลต่างๆ ที่มากระทบให้น้อยที่สุด

๔) จากผลการวิเคราะห์อนุทินการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาด้านสติปัญญา สังคมและอารมณ์ พบว่า ควรพัฒนากระบวนการประเมินผล และการวัดผลทางการศึกษา การให้นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ

๕) จากผลการวิเคราะห์อนุทินการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีของนิสิตนักศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมให้แก่นิสิตปริญญาตรี เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพื่อให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน

ประการที่ ๒ การนำองค์ความรู้จากผลการวิจัยไปพัฒนารายวิชาอื่น ประกอบด้วย

๑) ควรเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบ Research-based Learning โดยเน้นการพัฒนาทั้ง IQ และ EQ ควรผสมผสานระหว่างการคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์

๒) ควรเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนานิสิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

๓) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาความเป็นจิตอาสา การสนับสนุนการทำกิจกรรมประเภทต่างๆ เนื่องจากเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวนิสิตนักศึกษาให้มีความเข้มแข็งต่ออิทธิพลต่างๆ ที่มากระทบให้น้อยที่สุด

๔) การพัฒนากระบวนการประเมินผล และการวัดผลทางการศึกษา และการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน

๕) การสอนให้นิสิตนักศึกษามองด้วยความเห็นใจ ใส่คุณธรรมจริยธรรมในอุดมศึกษาให้มากขึ้น เพื่อให้มีความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่ด้อยโอกาสกว่า สิ่งที่ควรพึงระลึกเสมอคือ คุณธรรมสำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกคือ ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ

๒.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคินพนธ์ สามารถสรุปสาระสำคัญ ออกเป็น ๒ ประการดังนี้

ประการที่ ๑ การนำองค์ความรู้จากภาคินพนธ์ไปพัฒนารายวิชา ๒๗๔๙๖๔๐ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ประกอบด้วย

๑) จากการทำรายงานภาคินพนธ์ของนิสิต เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา อาจกล่าวได้ว่า นิสิตนักศึกษาเห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ ห้องเรียน ทางเดินและบันไดภายในอาคาร การรักษาความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การอำนวยความสะดวกสำหรับรถเข็น การประหยัดพลังงานและน้ำ ห้องพยาบาล โรงอาหาร ที่จอดรถ ห้องสมุด สนามบาสเกตบอล สนามหญ้า ซึ่งการเรียนการสอนในครั้งต่อไป ควรศึกษาต่อยอด

จากประเด็นเหล่านี้ รวมทั้งนำผลการวิจัยไปใช้เป็นเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป

๒) จากการทำรายงานภาคินพนธ์เรื่อง การพัฒนานิสิตนักศึกษาด้านสติปัญญา สังคม และอารมณ์: กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา อาจกล่าวได้ว่า เป็นการนำทฤษฎีการพัฒนาจิตศึกษามาประยุกต์ใช้ในการศึกษา โดยส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้รับการพัฒนา ดังนี้ (๑) ความสามารถทางด้านสติปัญญา ร่างกาย และสังคมเพิ่มสูงขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง (๒) สามารถควบคุมอารมณ์ในตนเองและแสดงออกอย่างเหมาะสม (๓) มีทิศทางของตนเอง มีความมั่นคงในจิตใจ (๔) การยอมรับและชื่นชมความแตกต่างจากผู้อื่น (๕) การคิดบวก รู้สึกพอใจในตนเอง (๖) การมีเป้าหมายในการทำงานชัดเจน มีเป้าหมายในอนาคตของตนเองอย่างมั่นคง (๗) การมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ การมีจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งการเรียนการสอนในครั้งต่อไป ควรศึกษาต่อยอดจากประเด็นเหล่านี้ โดยการศึกษาลงลึกในแต่ละด้าน

๓) จากการทำรายงานภาคินพนธ์เรื่อง อิทธิพลของครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อนิสิตนักศึกษา สรุปได้ว่าการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพหรือเพื่อแก้ปัญหาให้กับนิสิตนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย สิ่งที่สำคัญคือ การสร้างความเชื่อมั่นและการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อตนเองให้กับนิสิตนักศึกษา แรงจูงใจใฝ่ดีของนิสิตนักศึกษา ในส่วนของสังคมเพื่อนฝูง อาจารย์ที่ปรึกษา หรือมหาวิทยาลัยล้วนแล้วแต่เป็นเพียงองค์ประกอบซึ่งผู้วิจัยจะนำประเด็นเหล่านี้มาใช้ในการเรียนการสอนในครั้งต่อไป และควรศึกษาต่อยอดจากประเด็นเหล่านี้

ประการที่ ๒ การนำองค์ความรู้จากภาค
นิพนธ์ไปพัฒนารายวิชาอื่น ประกอบด้วย

๑) การจัดสภาพแวดล้อมทั้งในชั้นเรียนและ
นอกชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและ
การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

๒) การส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้รับการ
พัฒนา ดังนี้ (๑) ความสามารถทางด้านสติปัญญา
ร่างกาย และสังคมเพิ่มสูงขึ้น มีความมั่นใจใน
ตนเอง (๒) ความสามารถควบคุมอารมณ์ใน
ตนเองและแสดงออกอย่างเหมาะสม (๓) มีทิศทาง
ของตนเอง มีความมั่นคงในจิตใจ (๔) การยอมรับ
และชื่นชมความแตกต่างจากผู้อื่น (๕) การคิดบวก
รู้สึกพอใจในตนเอง (๖) การมีเป้าหมายในการ
ทำงานชัดเจน มีเป้าหมายในอนาคตของตนเอง
อย่างมั่นคง (๗) การมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์
การมีจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งการ
เรียนการสอนในครั้งต่อไป ควรศึกษาต่อยอดจาก
ประเด็นเหล่านี้ โดยการศึกษาลงลึกในแต่ละด้าน

๓) การสร้างความเชื่อมั่นและการปลูกฝัง
ทัศนคติที่ดีต่อตนเองให้กับนิสิตนักศึกษา แรง
จูงใจใฝ่ดีของนิสิตนักศึกษา รวมทั้งองค์ประกอบ
สำคัญจากสังคมเพื่อนฝูง อาจารย์ที่ปรึกษา และ
มหาวิทยาลัยด้วย

๔) การจัดการศึกษาให้แก่นิสิตนักศึกษาพิการ
โดยคำนึงถึงลักษณะธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา
พิการ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
และประเพณีของนักศึกษาพิการ สิทธิและหน้าที่
ของนิสิตนักศึกษาพิการ การพัฒนานิสิตนักศึกษา
พิการในสถาบันอุดมศึกษาทั้งด้านสติปัญญา สังคม
อารมณ์ การพัฒนาจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา
พิการ และแนวทางในการส่งเสริมความสำคัญ
ของนิสิตนักศึกษาพิการใน ๓ มิติ ได้แก่

การบริหารงาน หลักสูตรการสอน และการบริการ
นิสิตนักศึกษาพิการ

การอภิปรายผลการวิจัย

๑. การพัฒนานิสิตนักศึกษาจะช่วยให้เขา
สามารถพัฒนาตนเอง เพื่อการมีชีวิตที่ดี ดงาม มี
ความสุข มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ นิสิตนักศึกษา
ระดับปริญญาตรีอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่าง
วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงเวลาที่ได้รับ
การสร้างจิตสำนึกในการเรียนรู้ นิสิตนักศึกษา
จำเป็นต้องมีทักษะต่างๆ ในการดำรงชีวิตอยู่ใน
สังคม ปรับตัว ก้าวทันโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่
ตลอดเวลา ควรได้รับการเสริมจุดแข็งและพัฒนา
จุดด้อยของนิสิตให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ
สอดคล้องกับ ทฤษฎีตัวบ่อน-สภาพแวดล้อม-
ผลลัพธ์ (I-E-O Model) ในส่วนของตัวแปร
สภาพแวดล้อม (E = Environment) ที่มีผลต่อ
ประสบการณ์ของนิสิตนักศึกษา ได้แก่ ลักษณะ
ของสถาบัน หลักสูตร คณาจารย์หรือสิ่งแวดล้อม
ด้านอาจารย์ กลุ่มเพื่อน และการมีส่วนร่วมของ
นิสิตนักศึกษา (Astin, A. W. , 1993)

๒. วิธีการเรียนการสอน มีความครบถ้วน
เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้และความต้องการ
ของนิสิตนักศึกษามาก โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับ
นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยตรงเป็นเรื่องที่ดี
เป็นการรู้ปัญหาของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ได้รับความรู้และประสบการณ์จากคณาจารย์และ
เพื่อนๆ ทำให้ได้เห็นมุมมองที่หลากหลาย มีการ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สอดคล้องกับหลักปฏิบัติ
๗ ประการสำหรับผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา
(Ramsden, P., 2003) ในประเด็นของการ
สนับสนุนให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกัน
และกัน ทั้งในและนอกชั้นเรียนเป็นปัจจัยสำคัญ

ที่สุดในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน การช่วยสนับสนุนผู้เรียนให้มีการวางแผนการเรียนรู้ของตนเองในอนาคต การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมีกันระหว่างผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และด้านสังคม และช่วยฝึกทักษะให้แก่ผู้เรียน

๓. จากผลการวิเคราะห์ท่อนุทินการเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายของนิสิตนักศึกษา ลักษณะธรรมชาติและสภาพของนิสิตนักศึกษา พบว่า ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมในหมู่นิสิตนักศึกษา ควรให้ความสำคัญกับ Research-based Learning โดยเน้นการพัฒนาทั้ง IQ และ EQ ควรผสมผสานระหว่างการคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาแบ่งออกเป็น ๓ ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้ครบทั้ง ๓ ด้าน (Bloom, B. S., 1956)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

๑. ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมในหมู่นิสิตนักศึกษา ควรให้ความสำคัญกับ Research-based Learning โดยเน้นการพัฒนาทั้ง IQ และ EQ ควรผสมผสานระหว่างการคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์

๒. ควรพัฒนากระบวนการประเมินผล และการวัดผลทางการศึกษา การให้นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ

๓. ผู้สอนต้องฝึกให้นิสิตนักศึกษาคิดแบบตรงข้าม ต้องสอนให้นิสิตนักศึกษามองด้วย

ความสนใจ ใฝ่คุณธรรมจริยธรรมในอุดมศึกษาให้มากขึ้น

๔. ควรจัดสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ตามธรรมชาติของนิสิตนักศึกษาและตระหนักในคุณค่า ควรมีการปลูกฝังความมีวินัย

๕. ควรจัดบริการวิชาการเพื่อให้บริการแก่นิสิตนักศึกษา การให้บริการสังคมภายนอกโดยให้นิสิตนักศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อเป็นการพัฒนานิสิตนักศึกษา

๖. อาจารย์ต้องเป็นต้นแบบที่ดี การให้ความสำคัญต่อการดูแลนิสิตนักศึกษา และการพัฒนา Role Model ของอาจารย์

๗. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาความเป็นจิตอาสา การสนับสนุนการทำกิจกรรมประเภทต่างๆ เนื่องจากการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวนิสิตนักศึกษาให้มีความเข้มแข็งต่ออิทธิพลต่างๆ ที่มากระทบให้น้อยที่สุด

๘. การเรียนการสอนต้องพยายามให้ผู้เรียนรู้ถึงเป้าหมายของตนเอง โดยการใช้หลักให้นิสิตนักศึกษาเห็นคุณค่าในตัวเอง

๙. การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา ควรจัดการเรียนการสอนให้นิสิตปริญญาเอกเรียนรู้ที่จะพัฒนานิสิตปริญญาตรีให้ครอบคลุมพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย นิสิตปริญญาเอกควรที่จะเรียนรู้วิธีการบูรณาการระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติในรายวิชาที่เรียน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานในด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาในอนาคต ทั้งในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและ

การประยุกต์ใช้การวิจัยกรณีศึกษากับการสอนและการคิดสะท้อนเพื่อการพัฒนาทักษะของนิสิตนักศึกษา
สำหรับนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา

สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนภูมิทัศน์และกายภาพใน
สนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรี
ภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรนำผลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนา
รูปแบบการเรียนสอนรายวิชา ๒๗๔๙๖๔๐ การ
พัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นต้นแบบของการ
จัดการเรียนการสอน สำหรับรายวิชาที่มีผู้เรียน
ไม่เกิน ๑๐ คน

๒. ควรนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็น
แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งต่อไป และ
เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการประกันคุณภาพ

๓. ควรศึกษาต่อยอดจากประเด็นการจัด
สภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในสถาบัน
อุดมศึกษา การพัฒนานิสิตนักศึกษาด้านสติปัญญา
สังคม และอารมณ์ อิทธิพลของครอบครัวที่ส่งผล
กระทบต่อนิสิตนักศึกษา และการจัดการศึกษา
พหุวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

สุภางศ์ จันทวานิช. (๒๕๕๑). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Astin, A. W. (1993). *What Matters in College?*. San Francisco: Jossey – Bass.

Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives*. Handbook I: Cognitive domain.
New York: David Mckay.

Chickering, A.W., and Reisser, L. (1993). *Education and Identity*. San Francisco: Jossey-Bass
Publishers.

Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., and Masia, B. B. (1973). *Taxonomy of Educational Objectives*.
Handbook II: Affective domain. New York: Mckay.

Ramsden, P. (2003). *Learning to Teach in Higher Education*. London: Routledge Press.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย
การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ: งานวิจัย ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการบริหารวิชาการและการศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย